

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83114,Bohdanowicz-Bogdanowicz-Karol-Nereusz.html>
2021-12-09, 08:49

Bohdanowicz, Bogdanowicz Karol Nereusz

BOHDANOWICZ, Bogdanowicz, Karol Nereusz, ros. Karl Iwanowicz (11 XI 1864, Lucyn, ob. Ludza, Łotwa - 5 VI 1947, Warszawa), inżynier górniczy, geolog. Syn Jana Pawła, ziemianina i urzędnika sądowego, oraz Zofii z Kononowiczów.

Ukończył szkołę kadecką w Niżnym Nowgorodzie, po czym 1881–86 studiował geologię w Inst. Górniczym w Petersburgu, stając się ulubionym uczniem prof. I.W. Muszkietowa. Za poręką mistrza został pracownikiem Departamentu Górniczego z zadaniem przeprowadzenia rozpoznania geologicznego budującej się trasy kolejowej od Morza Kaspijskiego na wschód oraz gór pogranicza rosyjsko-perskiego. Wyniki obserwacji ogłosił m.in. w rozprawach \$ *Oro-geologiczeskije nabludienija w nagornoj czasti Zakaspijskoj oblasti i sewiernych prowincjach Persji* (1887), *Pojezdka na biruzowyja kopii Maadena w Piersii* (1890).

W 1889–91 uczestniczył, jako przedstawiciel Rosyjskiego Tow. Geograficznego, w wyprawie wojskowej do Tybetu, co udokumentował rozprawą \$ *Gieologiczeskija issledowanija w wostocznom Turkiestanie* (1892). Zbadano wówczas część Pamiru, Kałgarię (pustynia Taklamakan oraz góry Kuen-Lun), w czasie wyprawy spotkano ekspedycję B. Grąbczewskiego.

Po powrocie z ekspedycji B. został wysłany na uzupełniające studia do Europy Zachodniej (pierwszymi miastami, w których się zatrzymał były Kraków i Wieliczka). Po powrocie zajmował się zagadnieniami hydrogeologicznymi w europejskiej części Rosji, a następnie 1892–94 kierował rozpoznaniem geologicznym budującej się kolei transsyberyjskiej (w podlegającej mu grupie badawczej byli Polacy: L. Jaczewski, P. Jaworowski, M. Iżycki), co udokumentował publikacjami (z mapami geologicznymi), w tym pracą \$ *Materiały po gieologii i poleznych iskopajemych*

Irkutskoj obłasti (1896). W okresie „gorączki złota” na rosyjskim Dalekim Wschodzie kierował dwoma wyprawami. W 1895–99 zbadano pobrzeże Morza Ochockiego i Kamczatkę, odnajdując w wielu miejscach obszary perspektywiczne. Na tej podstawie sporządzono materiały do przetargów koncesyjnych. Wyniki spostrzeżeń o budowie geologicznej obszaru zawarł m.in. w szkicu \$ *Oczerki diejatielnosti Ochotsko-Kamczatskoj gornoj ekspedicii 1895–1898* (1899) oraz pracy *Geologische Skizze von Kamchatka* (1904). Po krótkim pobycie w Petersburgu zorganizował wyprawę amerykańsko-rosyjską na Półwysep Czukocki, zakończoną niepowodzeniem, wskutek nieporozumień w grupie badawczej. B. prowadził następnie obserwacje na Czukotce (praca \$ *Oczerk Czukotskogo połuostrowa*, 1901) oraz na Alasce (książka *Oczerk Nome*, 1901). Przy sposobności poznał niektóre tereny eksploatacji złota w Ameryce Północnej. W drodze powrotnej zatrzymał się w Port Arthur (wówczas w dzierżawie rosyjskiej), gdzie dokonał rozpoznania piasków rzecznych ze złotem.

W 1901 podjął pracę (po uprzednim wyborze) na stanowisku geologa w Komitecie Geologicznym w Petersburgu (państwowy instytut badawczy), pozostając w nim do 1917, w 1912–14 jako wicedyrektor, a później dyrektor. Pracując w Komitecie, początkowo prowadził rozpoznanie geologiczne wsch. Kaukazu. Wyniki swych badań opublikował w pracach \$ *Dwa pieriesieczienija Gławnogo Kauskakogo hrbieta* (1902, podstawa przewodu profesorskiego w Inst. Górniczym) oraz *Sistiema Dibrara w jugowostocznym Kaukazie* (1906).

W 1904 przejął po przedwcześnie zmarłym A. Michalskim studia nad triasem Zagłębia Dąbrowskiego (\$ *Matieriały dla izuczenija rakowinnogo izwiestniaka Dombrowskgo basiejna*, 1907 – przy sposobności uczestniczył w pracy nad podręcznikiem przygotowywanym wspólnie z polskimi geologami). Wykształcił w uczelniach petersburskich (Inst. Górniczy, Inst. Inżynierów Komunikacji) znakomitych geologów. Praktyki terenowe odbywali oni pod jego kierownictwem na obszarach naftowych pn.-zach. Kaukazu oraz nad Embą (dopływ rzeki Ural). Wśród jego wychowanków byli m.in. S. Czarnocki i S. Doktorowicz-Hrebnicki. Swą wiedzę na temat kopalin B. zawarł w licznych

publikacjach, w tym monografii *Tereny i złoża naftowe* (1923), *Die Eisenerze Russland geologischer charakter* (1918), *Zasoby mineralnych surowców w Polsce i wynikające z zależności od nich zagadnienia gospodarki narodowej* (1927). Pasjonował się trzęsieniami ziemi i studia na ich temat dokumentował publikacjami dotyczącymi Apenin i Pamiru.

W 1917–18 zorganizował wydział geologiczny Inst. Górniczego w Piotrogradzie. Już wtedy przygotowywał się do wypracowania koncepcji państwowego instytutu geologicznego w odrodzonej Polsce. Do Warszawy dotarł w 1919, gdy nowo powstałą placówką kierował już J. Morozewicz. Podjął pracę w prywatnej firmie naftowej, a jednocześnie przygotowywał się do prowadzenia wykładów w Akad. Górniczej w Krakowie (1923–35 był profesorem tej uczelni). Dyrekcję Państwowego Inst. Geologicznego objął już jako emeryt w 1937, unowocześniając profil badań (m.in. w zakresie geofizyki). W czasie wojny nie współpracował z okupantem. Przygotowywał wtedy monografię *Surowce mineralne świata* (t. 1–3 1952–54). W 1945–47 odbudował Instytut z ruiny.

Był członkiem wielu towarzystw naukowych w różnych krajach (we Francuskim Tow. Geologicznym okresowo pełnił funkcję wiceprezesa). Od Rosyjskiego Tow. Geograficznego otrzymał m.in. Złoty Medal Konstantynowski (1901).

Pod wpływem drugiej żony, Heleny Raube, wnuczki powstańca styczniowego, stał się aktywny w środowisku polonijnym w Piotrogradzie. W 1920 – w czasie najazdu bolszewików na Polskę – służył w obronie cywilnej.

SPPT (Z.J. Wójcik); Fleszarowa; Łoza; Słabczyńscy; Śródka.

Z. Wójcik: *Karol Bohdanowicz. Szkic portretu badacza Azji*, Wrocław 1997 (tu obszerna bibliografia podmiotowa i przedmiotowa); Tablica i medal w Państwowym Instytucie Geologicznym w Warszawie; Muzeum Ziemi PAN i Archiwum PAN w Warszawie (duże zespoły dokumentów).

Zbigniew Wojcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)